

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z KRYTERIAMI OCENIANIA Z PRZEDMIOTU WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE W KLASACH VIII
SZKOŁY PODSTAWOWEJ W ROKU SZKOLNYM 2018/2019**

Najczęściej stosowane metody oceniania na lekcjach wiedzy o społeczeństwie to:

- ☞ ocena szkolna wyrażona w skali 1–6;
- ☞ ocena słowna – pochwała lub uwaga;
- ☞ ocena symboliczna w formie plusów i minusów (4 "+" 5; 4 "-" 1).

Oceny cząstkowe uczeń otrzymuje za:

- ☞ odpowiedź ustną (samodziałną, poprawną, wyczerpującą temat, zaprezentowaną własnym językiem, umiejętność wyciągania wniosków i prezentowania własnych poglądów);
- ☞ aktywność – ocenie podlega wkład ucznia w przebieg lekcji w formie: wypowiedzi ustnych, pracy w grupach, pracy samodzielnej (pisemnej) na lekcji i w domu;
- ☞ udział w olimpiadach, konkursach przedmiotowych;
- ☞ pracę domową – wszystkie prace domowe muszą być systematycznie wykonywane, a zaległości nadrabiane w ciągu tygodnia; na lekcji może być sprawdzona każda wcześniej zadana praca domowa;
- ☞ kartkówkę – krótka pisemna praca zapowiedziana lub niezapowiedziana (obejmująca maksymalnie trzy ostatnie tematy lub ustaloną z nauczycielem partię materiału);
- ☞ pracę klasową/sprawdzian (całogodzinny) – każdy uczeń musi pisać każdy sprawdzian; w razie usprawiedliwionej nieobecności uczeń musi napisać pracę klasową w terminie dwóch tygodni od powrotu do szkoły; w razie nieusprawiedliwionej absencji pisze sprawdzian na najbliższej lekcji;
- ☞ realizację projektu;
- ☞ referat;
- ☞ przygotowanie skrótu najważniejszych wydarzeń z całego tygodnia, tzw. prasówki (na każdą lekcję wyznaczony jest jeden uczeń, którego zadaniem jest prezentacja wybranych, ok. 10, najważniejszych jego zdaniem wydarzeń z okresu od ostatniej do kolejnej lekcji wiedzy o społeczeństwie – kształcenie umiejętności selekcji materiału oraz nauka publicznej prezentacji);

Testy są oceniane na podstawie uzyskanych punktów i przelicznika procentowego wg standardowej tabeli, jednakże nauczyciel może nieznacznie zmienić punktację, w zależności od stopnia trudności danego testu.

%	OCENA
100	6
95 - 99	5+
90-94	5
81-89	4+
66-80	4
56-65	3+
41-55	3
35-40	2

Uczniowie nieobecni w szkole (nieobecność usprawiedliwiona) mają 2 tygodnie na uzupełnienie

i opanowanie materiału (w przypadku nieobecności minimum tygodniowej). Nieobecność na poprzedniej lekcji nie zwalnia ucznia z obowiązku przygotowania się do następnych zajęć.

Uczeń ma prawo w ciągu semestru zgłosić (przed rozpoczęciem zajęć) dwa razy nieprzygotowanie do lekcji (obejmuje również brak zadania). Prawo to jest zawieszane w przypadku zapowiadanych lekcji powtórzeniowych, prezentacji prasówki w umówionym terminie, kartkówek i sprawdzianów pisemnych.

Uczeń ma obowiązek zaliczyć wszystkie sprawdziany i zapowiedziane kartkówki na ocenę pozytywną. W przypadku otrzymania z wyżej wymienionych form sprawdzania wiedzy oceny niedostatecznej ma na jej poprawę 2 tygodnie od dnia, w którym nauczyciel oddawał ocenione sprawdziany/kartkówki.

Oceny są jawne dla ucznia i jego rodziców lub opiekunów prawnych. Każda ocena na prośbę ucznia musi być uzasadniona ustnie.

Ocena okresowa lub roczna jest wystawiana na podstawie wszystkich ocen cząstkowych, obejmujących pracę ucznia w całym okresie lub roku szkolnym, nie stanowi jednak średniej arytmetycznej tych ocen.

Uczniowie z dostosowaniami:

W pracy z uczniami ze szczególnymi wymaganiami edukacyjnymi nauczyciel kieruje się zalecaniami i wskazówkami do pracy z uczniem zawartymi w opiniach z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Ocena niedostateczna

Uczeń: — pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć; — nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia; — nie potrafi wykonać prostego polecenia; — wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki; — nie interesuje się przedmiotem.

Ocena dopuszczająca (poziom wymagań koniecznych)

Uczeń: — z pomocą nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia; — ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy; — nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach; — jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy; — wie, że człowiek jest istotą biologiczną i społeczną; — odróżnia: cechy nabyte od cech wrodzonych, potrzeby materialne i niematerialne; — wymienia: wartości uniwersalne, czynniki produkcji; — wie, że celem działalności gospodarczej człowieka jest zaspokajanie własnych potrzeb, że praca i umiejętności człowieka są warunkiem rozwoju jednostki i społeczeństwa; — wyjaśnia pojęcia: „grupa społeczna”, „praca”, „rynek”, „bezrobocie”; — wymienia rodzaje grup społecznych, funkcje i rodzaje pracy; — wie, do jakich grup należy, jakim typem grupy jest rodzina; — wylicza elementy charakterystyczne dla właściwego porozumiewania się; — zna pojęcia: „komunikacja werbalna”, „komunikacja niewerbalna”, „asertywność”; — wie, jakimi sposobami należy rozwiązywać konflikty; — zna przyczyny powstawania konfliktów; — potrafi wymienić członków swojej rodziny; — wie, czym zajmuje się genealogia; — zna funkcje rodziny, swoje prawa i obowiązki jako członka rodziny; — wie, gdzie szukać informacji o możliwości zatrudnienia; — lokalizuje siedzibę urzędu pracy w miejscu zamieszkania; — poprawnie definiuje pojęcia: „gospodarstwo domowe”, „konsumpcja”, „lokata bankowa”, „kredyt”, „emerytura”, „zawód”, „kwalifikacja”; —

wymienia oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społeczno-zawodowych; — wymienia główne źródła jego dochodów (z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych); — zna podstawowe dane dotyczące jego szkoły: nazwę, adres, patrona, nazwisko dyrektora; — wymienia organy szkoły, główne zadania szkoły, zadania samorządu uczniowskiego; — wie, kto w jego szkole jest przewodniczącym SU; — definiuje pojęcia: „prawa człowieka”, „konwencja”, „cyberprzestrzeń”, „cyberprzemoc”; — wymienia najważniejsze prawa i wolności człowieka, nazwy podstawowych dokumentów dotyczących praw człowieka, główne prawa i obowiązki dziecka, instytucje związane z ochroną praw dziecka: Rzecznika Praw Dziecka i UNICEF, nazwiska najbardziej znanych postaci związanych z obroną praw człowieka; — podaje przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; — wie, czym jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka oraz jaką rolę odgrywa Rzecznik Praw Obywatelskich; — zna podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; — wie, w jakim dokumencie są zapisane prawa i obowiązki obywatela RP; — wymienia rodzaje przemocy wobec nieletnich; — wie, jak się zachować w sytuacji wystąpienia przemocy; — podaje różnice między sytuacją prawną małoletniego a nieletniego; — zna swoje prawa w razie kontaktu z policją lub służbami mundurowymi; — wymienia korzyści i zagrożenia z korzystania z internetu i telefonów komórkowych; — rozumie zjawisko uzależnienia od internetu; — zna pojęcia: „społeczeństwo obywatelskie”, „frekwencja”, „etyka”, „kultura”, „polityka”; — podaje propozycje aktywności na rzecz klasy, szkoły; — wyjaśnia pojęcia: „organizacja pozarządowa”, „stowarzyszenie”, „fundacja”, „wolontariusz”, „partia polityczna”, „kampania wyborcza”, „statut”, „związek zawodowy”, „samorząd zawodowy”, „strajk”; — wymienia przykładowe cele działalności organizacji pozarządowych; — wyjaśnia pojęcia: „środki masowego przekazu”, „fakt”, „opinia”, „reklama”, „perswazja”, „reklama społeczna”, „kampania społeczna”; — umie wymienić różne rodzaje środków masowego przekazu; — potrafi analizować proste sondaże; — zna podstawowe formy przekazów reklamowych; — rozumie komercyjne cele reklam; — rozumie różnice między reklamą komercyjną a reklamą społeczną; — podaje przykład reklamy społecznej; — zna i rozumie pojęcia: „naród”, „obywatelstwo”, „ojczyzna”, „patriotyzm”, „nacjonalizm”, „Polonia”, „tolerancja”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „stereotyp”, „imigranci”, „uchodźcy”, „państwo”, „obywatelstwo”, „monarchia”, „republika”; — potrafi wymienić polskie symbole narodowe; — zna tekst Mazurka Dąbrowskiego; — wie, jak należy zachować się wobec polskich symboli narodowych; — zachowuje się godnie wobec symboli narodowych, — wie, że swoją postawą może dbać o dobre imię Polski; — wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę, elementy państwa; — wie, jakim typem państwa jest Polska; — zna i rozumie pojęcia: „demokracja”, „referendum”, „konstytucja”, „ustawa”, „opozycja”, „sejm”, „senat”, „poseł”, „kadencja”, „prawo”, „kodeks”, „sądy”, „prokurator”; — wymienia podstawowe zasady państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju RP; — potrafi nazwać centralne organy państwowe; — zna datę uchwalenia konstytucji RP, zasady wyboru Prezydenta RP; — wie, z ilu posłów i senatorów składa się parlament, kto pełni funkcję Prezydenta RP, kto tworzy Radę Ministrów; — zna nazwisko obecnego premiera; — wie, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; — zna i rozumie pojęcia: „samorząd terytorialny”, „kadencja”, „gmina”, „wójt”, „burmistrz”, „prezydent”, „powiat”, „starosta”, „województwo”, „marszałek”; — zna zasady prawa wyborczego; — wie, komu przysługuje bierne i czynne prawo wyborcze; — lokalizuje siedzibę władz gminy; — wie, kto pełni w jego gminie funkcję prezydenta/wójta lub burmistrza, kto pełni funkcję starosty w jego powiecie; — potrafi na mapie wskazać województwo, w którym mieszka i jego stolicę, a także nazwać województwa ościennie; — zna podstawowe fakty z historii swojej gminy; — wymienia symbole Unii Europejskiej, Ojców Europy, najważniejsze instytucje europejskiej; — zna aktualną liczbę członków UE, datę przyjęcia Polski do Unii Europejskiej; — wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; — wie, na czym polega obywatelstwo europejskie; — zna wyniki referendum akcesyjnego; — definiuje pojęcia: „wspólny rynek”, „strefa Schengen”, „region”, „euroregion”; — wymienia główne fundusze europejskie; — rozumie dlaczego UE wyrównuje szanse regionów; — zna programy edukacyjne realizowane w ramach UE; — wie, czym jest NATO; — potrafi wyjaśnić pojęcia: „Układ Warszawski”, „zimna wojna”, „kraje

rozwijające się”, „Trzeci Świat”, „uchodźcy”, „emigranci”, „terroryzm”, „globalne ocieplenie”, „dziura ozonowa”, „kwaśne deszcze”; — wymienia najważniejsze organy NATO, główne organy ONZ; — wie, w którym roku Polska została przyjęta do NATO; — wie, czym jest ONZ; — zna datę powstania ONZ i datę przyjęcia do niej Polski; — wie, kto jest obecnie Sekretarzem Generalnym ONZ; — wie, gdzie znajduje się siedziba ONZ; — wskazuje na mapie przykładowe kraje rozwijające się w Azji i w Afryce; — wymienia najważniejsze przyczyny biedy w krajach rozwijających się, przyczyny współczesnych wojen.

Ocena dostateczna (poziom wymagań podstawowych)

Uczeń: — sporadycznie jest aktywny na lekcjach; — jego wiedza jest wyrywkowa i fragmentaryczna; — ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi; — udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela; — samodzielnie wykonuje proste zadania, które przydzielili mu grupa; — omawia proste diagramy, wykresy, tabele; — wymienia cechy człowieka wyróżniające go ze świata zwierząt, osiągnięcia cywilizacyjne ludzi na przestrzeni wieków; — zna i rozumie pojęcia: „socjalizacja”, „osobowość”, „potrzeby człowieka”, „socjalizacja”, „czynniki produkcji”, „grupy społeczne”, „rola społeczna”, „subkultura”; — potrafi wymienić wartości ważne w jego życiu; — wie, czym zajmuje się ekonomia; — opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności; — zna sposoby podejmowania wspólnych decyzji; — charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; — potrafi podać przykłady werbalnego i niewerbalnego porozumiewania się; — zna zasady aktywnego słuchania; — rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; — wyraża emocje w komunikacji „ja”; — definiuje pojęcia: „asertywność”, „arbitraż”, „kompromis”; — uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); — uzasadnia szczególną rolę rodziny w życiu człowieka; — zna prawa i obowiązki dzieci w rodzinie; — potrafi omówić funkcje rodziny, wymienić dokumenty, w których gwarantowane są prawa rodziny; — poprawnie charakteryzuje funkcje pracy; — definiuje pojęcia: „rynek pracy”, „budżet rodzinny”, „depozyt bankowy”, „obligacja, akcja”; — potrafi skorzystać z biura pośrednictwa pracy; — wie, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy; — wymienia rodzaje bezrobocia; — wyjaśnia, jak funkcjonuje gospodarstwo domowe; — rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków; — zna rodzaje ubezpieczeń społecznych; — wymienia kategorie wydatków gospodarstwa domowego, planuje jego budżet; — charakteryzuje pracę organów szkoły; — rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki; — potrafi wymienić kompetencje organów szkoły; — zna funkcje szkoły, podstawowe dokumenty, na podstawie których funkcjonuje szkoła, system szkolny w Polsce, nazwisko Ministra Edukacji Narodowej; — potrafi wymienić kompetencje samorządu uczniowskiego; — przedstawia działania samorządu uczniowskiego; — charakteryzuje oczekiwane kompetencje wybranych kategorii społecznozawodowych; — rozumie, że wybierając zawód, trzeba uwzględnić zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku; — potrafi wymienić błędy popełniane przy wyborze szkoły i zawodu; — przedstawia genezę praw człowieka, genezę praw dziecka; — charakteryzuje najważniejsze prawa i wolności człowieka, podstawowe dokumenty określające prawa i wolności człowieka; — wymienia generacje praw człowieka; — potrafi wyjaśnić, że prawa człowieka są naturalne, niezbywalne i nienaruszalne; — potrafi scharakteryzować podstawowe prawa dziecka zapisane w Konwencji o prawach dziecka; — wie, jakie są kompetencje Rzecznika Praw Dziecka; — omawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; — wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; — zna najważniejsze dokumenty tworzące uniwersalny system praw człowieka; — wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka, regionalne systemy ochrony praw człowieka; — rozumie, że oprócz praw obywateli ma też powinności; — potrafi scharakteryzować wybrane prawa i obowiązki obywatelskie; — korzysta z Konstytucji RP i potrafi wyszukać zapis o danym prawie lub obowiązku obywatelskim; — charakteryzuje rodzaje przemocy wobec nieletnich; — wie, jak rozpoznać wystąpienie przemocy; — wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w sytuacji wystąpienia lub podejrzenia przemocy; — przedstawia przykłady

zastosowania internetu i telefonu komórkowego w życiu codziennym; — charakteryzuje korzyści i zagrożenia z korzystania z internetu i z telefonów komórkowych; — wie, na czym polega hejt; — rozumie, czym są fake news; — zna podstawowe sposoby zabezpieczania internetu; — umie wymienić podmioty życia publicznego, cechy dobrego obywatela; — zna i rozumie pojęcia: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „organizacja pożytku publicznego”, „kultura polityczna”; — umie wskazać cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); — umie wymienić i rozpoznać różne formy uczestnictwa obywatelskiego w życiu publicznym; — umie wyjaśnić ideę wolontariatu i przedstawić formy działalności wolontariuszy, — potrafi przedstawić cele i formy działań stowarzyszeń i fundacji; — wymienia systemy partyjne na świecie, typy partii, partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie RP; — wie, jakie są cechy i funkcje partii politycznych; — wyjaśnia zasadę pluralizmu politycznego; — zna zasady zakładania partii politycznych; — umie określić, jakie są podstawowe zadania i możliwości działania związków zawodowych i samorządów zawodowych; — omawia szczególną rolę historyczną NSZZ „Solidarność”; — umie uzasadnić potrzebę przestrzegania zasad etycznych w życiu publicznym; — umie scharakteryzować środki masowego przekazu; — wymienia funkcje środków masowego przekazu; — znajduje w mediach wiadomości na wskazany temat; — potrafi odróżnić fakt od opinii; — wie, czym jest opinia publiczna, jak się bada opinię publiczną; — rozumie perswazyjny charakter reklamy, jak reklama wpływa na postępowanie konsumentów na rynku; — przedstawia funkcje reklamy; — charakteryzuje: najważniejsze formy przekazów reklamowych, wybrane reklamy społeczne; — wie, jakie znaczenie ma marketing; — potrafi określić cele reklam i kampanii społecznych; — definiuje pojęcia: „naród”, „świadomość narodowa”, „szowinizm”, „kosmopolityzm”, „Polonia”; — wymienia czynniki narodotwórcze, suwerenność, państwo unitarne, federacja, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne; — zna zasady nabywania obywatelstwa; — zna historię powstania polskich symboli narodowych; — uczestniczy zgodnie i z powagą w obchodach rocznicowych uroczystości państwowych i szkolnych; — wie, w czym przejawiać się powinna postawa patriotyczna młodego i dorosłego człowieka; — posiada świadomość konieczności wypełnienia obowiązków wobec ojczyzny; — charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące Polskę; — umie wskazać na mapie miejsca zwartego zamieszkiwania mniejszości narodowych i etnicznych; — definiuje pojęcie, potrafi wymienić cechy i funkcje państwa; — zna cele, jakie realizuje państwo; — potrafi wymienić funkcje państwa, formy państwa; — charakteryzuje monarchię i republikę; — odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuację jednostki; — potrafi wymienić przykłady monarchii i republik w Europie; — charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego; — definiuje pojęcia: „konstytucja”, „korupcja”, „konkordat”, „obywatelska inicjatywa ustawodawcza”, „preambuła”, „absolutorium”, „elektorat”, „interpelacja”, „immunitet”, „Zgromadzenie Narodowe”, „immunitet parlamentarny”, „koalicja”; — odróżnia formy demokracji pośredniej od bezpośredniej; — zna układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej; — podaje szczególne cechy konstytucji; — charakteryzuje podstawowe zasady ustroju RP; — umie wykazać, że konstytucja jest ustawą zasadniczą, podstawowym aktem prawnym; — znajduje w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przepisy dotyczące wskazanej kwestii; — przyporządkowuje instytucje według zasad trójpodziału władzy; — umie przedstawić sposób powoływania parlamentu; — potrafi wymienić uprawnienia Sejmu i Senatu, partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w polskim parlamencie, uprawnienia Prezydenta RP; — zna sylwetki dotychczasowych prezydentów RP, ze szczególnym uwzględnieniem osoby obecnie piastującej ten urząd; — umie omówić procedurę tworzenia Rady Ministrów; — potrafi wymienić uprawnienia Rady Ministrów; — zna strukturę wymiaru sprawiedliwości w Polsce, zasady wymiaru sprawiedliwości, a szczególnie zasadę niezawisłości sędziowskiej i zasadę dwuinstancyjności procesu sądowego; — podaje kompetencje Trybunału Konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej; — wyjaśnia zasadę państwa prawa; — przedstawia, w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy; — definiuje pojęcia: „samorząd terytorialny”, „elektorat”, „komitet wyborczy”, „kampania wyborcza”, „mienie komunalne”, „budżet gminy”; — zna strukturę

samorządu terytorialnego w Polsce; — umie wymienić organy samorządu wojewódzkiego, powiatowego i gminnego; — zna nazwy i rozmieszczenie na mapie wszystkich województw w Polsce; — umie wymienić organy gminy; — wskazuje zadania własne i zlecone gminy; — wie, kto jest przewodniczącym rady w jego gminie; — potrafi wymienić zadania samorządu gminnego; — zna różne sposoby wpływania obywateli na decyzje władz gminy; — wie jakie sprawy można załatwić w urzędzie gminy, jak powstaje i na co jest przeznaczony budżet gminy, jakie sprawy można załatwić w urzędzie powiatowym; — przedstawia możliwości załatwienia spraw poprzez e-urząd; — podaje uprawnienia organów gminy i sposób ich odwołania; — wymienia organy samorządu powiatowego i sposób ich powoływania oraz odwoływania, organy samorządu wojewódzkiego i sposób ich powoływania oraz odwoływania; — potrafi wymienić zakres spraw, którymi zajmuje się samorząd powiatowy, zakres spraw, którymi zajmuje się samorząd wojewódzki; — wie, jakie sprawy można załatwić w urzędzie marszałkowskim, jakie sprawy można załatwić w urzędzie wojewódzkim; — wypełnia wniosek o paszport (delegatura urzędu wojewódzkiego); — znajduje i przedstawia informacje na temat swojej gminy, wydarzeń i postaci z jej dziejów; — podaje, kto pełni funkcje przewodniczącego rady gminy/miasta; — omawia etapy tworzenia Unii Europejskiej; — wskazuje na mapie starych i nowych członków Unii Europejskiej; — charakteryzuje trzy filary UE, przyczyny przystąpienia Polski do UE, działanie głównych funduszy europejskich, programy edukacyjne realizowane w ramach UE; — wymienia obywateli polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych; — wymienia podstawowe zasady wspólnego rynku europejskiego; — rozumie, jakie znaczenie dla Polski ma swobodny przepływ osób i wybór miejsca pracy; — potrafi określić, jakie środki finansowe otrzyma Polska w latach 2014–2020; — wskazuje na mapie euroregiony; — wskazuje na mapie państwa należące do NATO; — wyjaśnia, czym jest OBWE i Partnerstwo dla Pokoju; — charakteryzuje: kompetencje głównych organów NATO, zadania głównych organów ONZ; — na podstawie tekstu źródłowego określa cele i zasady działania NATO; — wskazuje na mapie miejsca, gdzie Polska brała udział w misjach wojskowych NATO; — wymienia najważniejsze organizacje wyspecjalizowane ONZ; — na podstawie Karty Narodów Zjednoczonych omawia cele organizacji; — charakteryzuje przyczyny biedy w krajach rozwijających się, przyczyny i przebieg konfliktu zbrojnego w wybranym kraju; — wyjaśnia, na czym polegają globalne ocieplenie, zagłada lasów tropikalnych, niedobory wody, dziura ozonowa, kwaśne deszcze; — rozumie różnicę między uchodźcą a imigrantem; — poprawnie stosuje pojęcie „globalizacja”; — opisuje metody, jakimi posługują się terroryści dla osiągnięcia swoich celów; — podaje przykłady najważniejszych zamachów terrorystycznych w ostatnich latach; — wskazuje osoby, które są znane z działalności na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Ocena dobra (poziom wymagań rozszerzających)

Uczeń: — w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie; — chętnie pracuje w grupie; — jest aktywny na zajęciach; — umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje; — wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela; — umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne; — potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele; — rozumie, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom, — podaje przykłady cech wrodzonych i nabytych człowieka; — potrafi wyjaśnić pojęcie „resocjalizacja”; — definiuje pojęcie „ekonomia” i „rzadkość dóbr”; — poprawnie charakteryzuje czynniki produkcji; — potrafi uzasadnić, dlaczego występuje rzadkość dóbr, omówić i uzupełnić piramidę Masłowa, wykazać związek pracy z zaspokajaniem potrzeb; — poprawnie stosuje pojęcia: „grupa społeczna”, „konformizm”, „nonkonformizm”; — zna rodzaje więzi społecznych w grupie; — porównuje zachowania pozytywne i negatywne oraz ich wpływ na postawę ludzi; — potrafi identyfikować różne role społeczne; — rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; — stosuje zasady właściwego porozumiewania się; — potrafi wyjaśnić zasady skutecznej autoprezentacji; — rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; — stosuje zasady aktywnego słuchania; — podaje przykłady

trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; — na konkretnych przykładach prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów; — wie, jaką rolę odgrywa mediator; — potrafi wyjaśnić wpływ rodziny na wychowujące się w niej dzieci; — wie, jakie zmiany w rodzinach nastąpiły na przestrzeni wieków; — poprawnie stosuje pojęcia: „rynek pracy”, „budżet”, „podmiot gospodarczy”; — wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka; — wymienia przyczyny i charakteryzuje rodzaje bezrobocia; — potrafi wyjaśnić znaczenie pracy dla zaspokajania potrzeb materialnych rodziny; — rozumie, że podejmowanie decyzji ekonomicznych jest uwarunkowane wieloma czynnikami; — na podstawie badań statystycznych potrafi analizować budżet gospodarstwa domowego; — potrafi dokonać oceny sposobu oszczędzania; — charakteryzuje klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań, życie szkolnej społeczności; — potrafi wymienić zadania organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą; — wymienia instytucje i organizacje współpracujące ze szkołą; — opisuje działalność samorządu uczniowskiego; — wymienia cechy charakteru pożądane w pełnieniu funkcji w samorządzie szkolnym; — wyjaśnia, jak przeprowadzane są wybory organów samorządu szkolnego; — potrafi uzasadnić wybór szkoły lub zawodu; — potrafi przygotować niezbędne dokumenty celem uzyskania pracy; — wie, czym jest CV i list motywacyjny; — potrafi określić, jak uniknąć błędów popełnianych przy wyborze szkoły i zawodu; — opisuje stereotypy związane z poszczególnymi zawodami, — wyjaśnia, że godność jest źródłem powszechnych, przyrodzonych, nienaruszalnych i niezbywalnych wolności i praw człowieka; — analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; — zna czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka – ucznia; — podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; — przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci; — przedstawia przykłady działań organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka; — uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawiskom braku tolerancji wobec różnych mniejszości; — na przykładzie wybranych państw opisuje, w jaki sposób prawa człowieka są w nich łamane; — charakteryzuje kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich, prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; — wie, jakie instytucje są gwarantami praw i wolności obywatelskich; — charakteryzuje procedury, które mogą być zastosowane w przypadku zgłoszenia przemycy wobec nieletnich; — rozumie procedurę tzw. niebieskiej karty; — wymienia działania, jakie sąd może zastosować wobec nieletniego łamiącego prawo; — wymienia najważniejsze uprawnienia i obowiązki policjantów w czasie podejmowania czynności służbowych wobec nieletnich; — wskazuje skutki występowania cyberprzemocy; — wie, jak reagować na przemoc w cyberprzestrzeni; — charakteryzuje zasady bezpiecznego korzystania z internetu i innych środków komunikacji elektronicznej; — potrafi podać przykłady współdziałania i konkurowania ze sobą w życiu publicznym różnych podmiotów; — potrafi podać przykłady wybitnych Polaków działających na rzecz dobra wspólnego; — uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji i stowarzyszeń; — przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; — wyjaśnia różnicę między stowarzyszeniem a fundacją; — dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych; — umie wymienić największe partie polityczne w Polsce i ich liderów; — wymienia partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w organach stanowiących samorządu terytorialnego; — przedstawia cele działania partii politycznych oraz wykazuje, że konkurują one w życiu publicznym; — uzasadnia cel działania związków zawodowych; — umie określić, jaki wpływ na warunki pracy może mieć działalność związków zawodowych; — potrafi podać przykłady działań samorządów zawodowych i związków zawodowych; — wymienia związki zawodowe istniejące w Polsce; — potrafi uzasadnić znaczenie etyki i kultury w życiu publicznym, rozpoznać przejawy łamania zasad etycznych w życiu publicznych i podać skutki takich działań; — umie wyjaśnić rolę środków masowego przekazu w życiu obywateli; — wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa, na czym powinna polegać rzetelność dziennikarzy; — argumentuje wpływ informacji na kształtowanie opinii publicznej i postaw; — wyjaśnia wpływ sondaży na kształtowanie opinii publicznych; — rozumie, dlaczego opinia publiczna jest badana; — umie prawidłowo interpretować badania opinii publicznej; — podaje przykłady ilustrujące perswazyjny charakter reklam; — wyjaśnia, jakie jest

znaczenie gospodarcze i społeczne reklamy; — wykazuje korzyści i zagrożenia gospodarcze wynikające z istnienia reklam; — wymienia metody i formy używane przy prowadzeniu kampanii społecznych; — na przykładzie wybranej kampanii lub reklamy społecznej wykazuje, jakie cele społeczne zostały dzięki niej zrealizowane; — poprawnie stosuje pojęcia: „naród, państwo”, „państwo unitarne”, „państwo federacyjne”; — umie wyjaśnić różnicę między narodowością a obywatelstwem; — przedstawia warunki nabycia obywatelstwa polskiego z mocy prawa i wymienia inne formy uznania za obywatela polskiego oraz nadania obywatelstwa polskiego; — poczuwa się do obowiązku ochrony symboli narodowych; — propaguje właściwe postawy wobec symboli narodowych; — potrafi wymienić przejawy patriotyzmu w czasie wojny i w czasie pokoju; — umie ocenić postawę nacjonalistyczną; — wie, w których państwach znajdują się największe skupiska Polonii; — wyjaśnia, co oznacza być Polakiem lub członkiem innej wspólnoty narodowej/etnicznej; — rozumie znaczenie pojęcia „tolerancja”; — wymienia przyczyny emigracji Polaków; — rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; — przedstawia, za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; — potrafi podać przyczyny migracji ludzi, w tym uchodźców; — omawia funkcje państwa; — umie podać przykłady państw unitarnych i federacyjnych; — omawia formy państw; — zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym; — wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką; — rozumie współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie; — umie wyjaśnić zasadę suwerenności narodu, zasadę przedstawicielstwa; — umie wymienić sprawy, które mogą być poddane pod referendum; — zna różnice między demokracją większością a konstytucyjną; — wymienia referenda ogólnokrajowe, których wyniki były wiążące, oraz referenda lokalne we własnej społeczności, które były ważne; — potrafi wymienić słabości demokracji; — umie wyjaśnić zasadę konstytucjonalizmu, zasadę państwa prawa, zasadę trójpodziału władzy, zasadę pluralizmu politycznego; — poprawnie stosuje pojęcie „suwerenność”; — wyjaśnia, jakie instytucje i w jaki sposób realizują w Polsce zasadę trójpodziału władzy; — umie przedstawić organizację pracy parlamentu; — potrafi omówić funkcje sejmu; — wyjaśnia, jak powstają w Polsce ustawy; — wie, komu przysługuje inicjatywa ustawodawcza; — wie, kto pełni funkcje marszałków Sejmu i Senatu; — znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących urząd prezydenta RP, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach urzędującego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej; — potrafi omówić funkcje rządu; — zna nazwiska obecnych wicepremierów; — umie wykazać, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny; — wie, w jaki sposób można odwołać rząd; — porównuje uprawnienia prezydenta i Rady Ministrów; — umie wyjaśnić, w jaki sposób Trybunał Konstytucyjny kontroluje zgodność prawa z konstytucją; — zna kompetencje Trybunału Stanu; — wyjaśnia podział na sądy powszechne i administracyjne; — poprawnie stosuje pojęcie „samorząd terytorialny”; — wyjaśnia, na czym polegają zasady decentralizacji i pomocniczości; — rozumie podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną; — określa specyfikę działalności organów terytorialnych; — umie napisać podanie, krótki list w sprawie publicznej i wypełnić prosty druk urzędowy, np. wniosek o wydanie dowodu osobistego; — potrafi analizować dane dotyczące budżetu gminy; — umie podać przykłady działalności gospodarczej w gminie; — przedstawia, jak zorganizowany jest urząd gminy (miasta/dzielnicy); — korzysta z prostych procedur oraz z możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego; — wskazuje, gdzie załatwić proste sprawy urzędowe (w jakich wydziałach); — znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego; — wie, jakie obowiązki ma urzędnik wobec obywatela; — wymienia cechy dobrego urzędnika samorządowego; — podaje, w jakim wydziale starostwa powiatowego można załatwić wybrane sprawy; — posługuje się formularzami urzędowymi; — wymienia cechy dobrego urzędnika samorządowego; — potrafi wyjaśnić różnicę między urzędem marszałkowskim a urzędem wojewódzkim; — wie, kto sprawuje nadzór nad samorządem; — potrafi wymienić zadania regionalnych izb obrachunkowych; — znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach

samorządu terytorialnego; — przedstawia tradycje i zwyczaje swojej społeczności regionalnej; — zna zasady działania Unii Europejskiej; — charakteryzuje kompetencje najważniejszych instytucji UE; — wie, jakie były przyczyny utworzenia wspólnot europejskich; — rozumie, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w UE; — wymienia najważniejsze traktaty europejskie; — przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej; — przedstawia znaczenie strefy Schengen dla obywateli Polski; — charakteryzuje zasady wspólnego rynku; — porównuje korzyści i straty wynikające z otworzenia wspólnego rynku pracy; — potrafi znaleźć informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie; — zna programy realizowane przez Polskę z otrzymanych funduszy UE; — charakteryzuje: cele programu Erasmus+, zadania wybranych organizacji wyspecjalizowanych ONZ; — rozumie znaczenie NATO dla bezpieczeństwa Polski; — na podstawie analizy tekstu źródłowego określa, w jakich sytuacjach NATO może użyć siły militarnej; — rozumie szczególną rolę Rady Bezpieczeństwa dla utrzymania pokoju na świecie; — określa rolę Zgromadzenia Ogólnego dla umacniania współpracy między narodami; — przedstawia działalność Polski w Organizacji Narodów Zjednoczonych; — określa, na czym polega pomoc ekonomiczna i humanitarna dla państw rozwijających się; — podaje przykłady pomocy dla krajów rozwijających się realizowanej przez państwo polskie i organizacje pozarządowe z Polski; — charakteryzuje formy globalizacji: polityczną, gospodarczą, kulturową i produkcji; — wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych; — wyraża swoje opinie na temat terroryzmu; — omawia konsekwencje konfliktów międzynarodowych i narodowościowych dla krajów nimi objętych; — rozumie swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka; — podaje sposoby, za pomocą których każdy człowiek może się przyczynić do zmniejszenia globalnego ocieplenia, dziury ozonowej i niedoborów wody.

Ocena bardzo dobra (poziom wymagań dopelniających)

Uczeń: — bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach; — sprawnie i samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy; — uzasadnia odpowiedzi, korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych; — potrafi posługiwać się omawianymi pojęciami w określonych sytuacjach; — potrafi posługiwać się tekstem Konstytucji RP; — na wybranych przykładach potrafi ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP; — potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe; — uzasadnia własne poglądy i stanowiska; — dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk; — dostrzega związki przyczynowo-skutkowe; — potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów; — potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski; — interpretuje teksty źródłowe; — przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych; — porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi; — zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować; — potrafi wyjaśnić, co kształtuje osobowość człowieka; — wskazuje różnicę między procesem socjalizacji i resocjalizacji; — dokonuje oceny własnej osoby w kontekście wartości uniwersalnych; — potrafi dokonać analizy tekstu źródłowego i wykazać znaczenie istnienia potrzeb dla rozwoju człowieka; — potrafi dokonać krytycznej analizy zjawiska konsumpcjonizmu we współczesnym świecie; — na podstawie różnych źródeł informacji wykazuje społecznie dobre i złe skutki częściowego zakazu handlu w niedzielę; — dokonuje, korzystając z różnych źródeł informacji, oceny wybranej grupy społecznej; — zna różne formy współpracy w grupie i w nich uczestniczy; — uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu grup, w których uczestniczy; — współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; — wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; — potrafi zaprezentować wystąpienie, w którym stosuje zasady właściwego porozumiewania się; — wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; — wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat wydarzeń z życia społecznego, w tym publicznego; — komunikuje się w sprawach życia społecznego, w tym publicznego, oraz dyskutuje i przedstawia własne argumenty w wybranych sprawach tego typu; — potrafi ocenić wady i zalety różnych sposobów rozwiązywania konfliktów; — stosuje techniki asertywne w wyrażaniu emocji i własnego zdania; — potrafi wcielić się w rolę mediatora w sytuacji konfliktowej; — potrafi opracować swoje drzewo genealogiczne; — ocenia

sytuację współczesnej polskiej rodziny; — rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki; — potrafi zdefiniować i ocenić zjawisko pracoholizmu; — potrafi wymienić i scharakteryzować pożądane umiejętności człowieka, które ułatwią mu sukces na rynku pracy; — na podstawie informacji pozyskanych z mediów omawia poziom bezrobocia w kraju z uwzględnieniem różnic terytorialnych i tych wynikających z wieku i kwalifikacji zatrudnionych; — potrafi przygotować plan racjonalizacji domowego budżetu; — rozumie, na czym polega budżet zrównoważony i czym jest deficyt; — projektuje zrównoważony deficyt wybranego zdarzenia o charakterze ekonomicznym; — potrafi stosować prawa konsumenta w praktyce, w tym napisać reklamację wybranego produktu; — dokonuje wyliczeń zysków z lokaty a vista i lokaty terminowej; — rozumie, na czym polega upadłość konsumencka; — wyodrębnia różnice w podziale zadań organów szkoły; — planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy; — ocenia system oświaty w Polsce, działalność samorządu uczniowskiego; — potrafi przeprowadzić kampanię wyborczą do SU; — aktywnie włącza się w pracę samorządu uczniowskiego; — inicjuje ciekawe przedsięwzięcia aktywizujące uczniów; — wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; — potrafi wyjaśnić, dlaczego samorząd uczniowski jest szkołą demokracji; — potrafi dokonać analizy własnych zdolności i kompetencji do wykonywania określonego zawodu; — właściwie definiuje i określa znaczenie zawodów zaufania publicznego; — potrafi poprawnie napisać CV i list motywacyjny; — dokonuje analizy lokalnego rynku pracy pod kątem poziomu bezrobocia, kwalifikacji osób zarejestrowanych i oferowanych miejsc pracy; — uzasadnia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; — rozpoznaje przykłady łamania praw człowieka na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł; — potrafi przedstawić argumenty uzasadniające niedopuszczalność stosowania kary śmierci; — analizuje przepisy Konwencji o Prawach Dziecka; — wykonuje projekt dotyczący opracowania programu pomocy dzieciom, których prawa są łamane; — wyszukuje i opisuje w formie prezentacji przykłady łamania praw dziecka na świecie; — dokonuje analizy przestrzegania praw dziecka w swoim najbliższym otoczeniu, w tym w szkole; — dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw człowieka w Polsce i na świecie; — dokonuje analizy preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; — przygotowuje raport o wybranej akcji dotyczącej obrony prawa człowieka realizowanej przez wybraną organizację pozarządową; — wie, w jaki sposób obywatel Polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu; — umie określić rodzaje swobód obywatelskich i granice wolności; — dokonuje oceny stopnia przestrzegania praw i wolności obywatelskich; — wykazuje wpływ, jaki obywatel może mieć dzięki prawom człowieka na życie publiczne; — wyszukuje i analizuje informacje ilustrujące działania obywateli mające na celu obronę praw i wolności; — wyszukuje informacje ilustrujące problem przemocy wobec dzieci i nieletnich; — charakteryzuje swoje zachowanie w przypadku kontaktu z policją lub inną służbą mundurową; — analizuje wybrane czynności i uprawnienia Policji na podstawie zapisów ustawy o Policji; — wyszukuje w internecie przykłady fake news oraz agresywnego hejtu; — potrafi wykazać i ocenić zależność między wybranymi wydarzeniami politycznymi a działaniami o charakterze agresywnym w internecie; — potrafi przygotować projekt działań mających na celu ograniczenie lub racjonalne używanie telefonów komórkowych w szkole; — potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego; — umie wyjaśnić, dlaczego zorganizowani obywatele mogą skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne; — argumentuje zasadność postaw obywatelskich, m.in. odpowiedzialności, troski o dobro wspólne i tolerancji; — rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań; — podejmuje działania na rzecz klasy, szkoły, środowiska lokalnego; — ocenia bierną postawę obywateli wobec życia publicznego; — wie, co należy zrobić, aby założyć stowarzyszenie; — przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie; — wykazuje, że działalność tego typu organizacji prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb; — rozpoznaje problemy najbliższego otoczenia i szuka ich rozwiązań; — umie wskazać podstawowe różnice programowe między partiami działającymi w Polsce; — znajduje informacje na temat działań wybranej partii (jej struktur regionalnych lub centralnych); — umie ocenić rolę związków zawodowych w państwie

demokratycznym; — podaje przykłady łamania praw pracowniczych w Polsce; — wymienia formy nacisku związków zawodowych na pracodawców; — wyszukuje z różnych źródeł informacje i przykłady konkretnych działań związków zawodowych; — ocenia działalność związków zawodowych; — umie ocenić postępowanie osób publicznych; — potrafi omówić różne typy kultury politycznej; — potrafi stworzyć kodeks etyczny klasy; — potrafi dokonać krytycznej analizy wybranej audycji, programu itp.; — potrafi przeprowadzić badanie opinii publicznej, dokonać jego analizy i wyciągnąć wnioski; — krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy; — ocenia wpływ reklamy na własne zachowania i wybory o charakterze konsumenckim; — wyszukuje informacje dotyczące działań mających na celu ograniczenie reklam w przestrzeni publicznej; — projektuje reklamę lub kampanię społeczną podejmującą temat wybranego problemu dotyczącego uczniów lub ludzi młodych; — potrafi omówić historyczny proces kształtowania się świadomości narodowej Polaków; — współuczestniczy w organizacji uroczystości państwowych i szkolnych; — wyjaśnia, co łączy człowieka z ojczyzną – Polską, przedstawia te więzi na własnym przykładzie; — potrafi na przykładach z historii omówić różne modele postaw wobec ojczyzny; — prezentuje postacie patriotów jako wzorce osobowe; — manifestuje swoje postawy patriotyczne poprzez godne zachowanie i wypełnianie obowiązków obywatela; — powiększa treść własnej tożsamości lokalnej, regionalnej, etnicznej i obywatelskiej; — uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); — porównuje strukturę narodowościową II i III Rzeczypospolitej; — potrafi przygotować prezentację wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej; — propaguje idee tolerancji wobec innych narodów jako przejaw etycznych zasad życia publicznego; — zna koncepcje genezy państwa; — wymienia cechy dobrego państwa; — ocenia relacje państwo – obywatel; — rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice; — ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym; — umie uzasadnić wyższość demokracji nad systemem totalitarnym i autorytarnym; — argumentuje w dyskusji na temat wad i zalet demokracji; — umie przedstawić historię demokracji; — zna i rozumie mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego; — uzasadnia znaczenie procedur demokratycznych i stosuje je w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy; — charakteryzuje uprawnienia organów władzy; — omawia historię polskich konstytucji; — dowodzi szczególnego znaczenia konstytucji wśród innych aktów prawnych; — rozumie różnicę między władzą ustawodawczą a wykonawczą; — charakteryzuje zasady prawa wyborczego; — objaśnia konieczność poparcia większości sejmowej dla Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej (bądź jej działań); — formułuje treść interpelacji poselskiej; — omawia procedurę odwołania prezydenta; — przygotowuje materiały do prasy o pracy prezydenta RP; — rozumie pojęcie „służba cywilna” i jej rolę w państwie demokratycznym; — potrafi wymienić cechy, które powinien posiadać urzędnik państwowy; — zna nazwiska dotychczasowych Premierów III RP; — zna nazwiska ministrów poszczególnych resortów; — umie wykazać, że decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie mają wpływ na życie jego rodziny; — uzasadnia konieczność niezawisłości sędziowskiej; — umie wymienić organy stojące na straży prawa w RP i określić ich zadania; — wymienia główne dziedziny prawa; — przedstawia główne elementy procedury sądowej w procesie cywilnym i karnym; — przedstawia, jak są wybierane i jak mogą zostać odwołane organy władz samorządowych; — wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; — zna frekwencję wyborczą w swojej miejscowości podczas ostatnich wyborów; — porównuje i interpretuje wyniki wyborów samorządowych; — proponuje program wyborczy; — wskazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu, województwa; — proponuje przedsięwzięcie na rzecz rozwoju gminy; — aktywizuje uczniów do realizacji tego przedsięwzięcia; — rozpoznaje problemy społeczne swojej społeczności lokalnej (np. wynikające z sytuacji demograficznej, gospodarczej, infrastrukturalnej), formułuje sądy dotyczące tych problemów; — ocenia pracę samorządu powiatowego; — proponuje w formie pisemnej inicjatywę obywatelską na rzecz powiatu lub województwa; — organizuje debatę na temat problemów zaobserwowanych na terenie gminy; — realizuje projekt na temat związany z gminą i publicznie go prezentuje; — angażuje się

w działania obywatelskie na rzecz swojej gminy; — rozumie, jakie znaczenie ma integracja europejska dla umocnienia pokoju w Europie; — wie, ilu jest komisarzy oraz ile miejsc w Parlamencie Europejskim posiada Polska; — wyszukuje wiadomości na temat państw kandydujących do UE; — potrafi określić, czym jest tzw. brexit i omówić jego przyczyny; — ocenia znaczenie Polski w strukturach Unii Europejskiej; — ocenia wkład Polski w proces integracji UE; — potrafi dokonać bilansu korzyści i strat wynikających z członkostwa Polski w UE; — przygotowuje prezentację pokazującą przykłady wykorzystania funduszy UE w swoim regionie; — przedstawia projekt działań dla swojej szkoły wykorzystujący jeden z programów edukacyjnych UE; — potrafi przedstawić argumenty za obecnością żołnierzy polskich w zagranicznych misjach wojskowych lub przeciw niej; — charakteryzuje główne założenia polskiej polityki obronnej; — opisuje udział Polaków w misjach pokojowych i pracach organów ONZ; — rozumie różnicę między ONZ a Unią Europejską; — ocenia skuteczność działań ONZ dla zachowania pokoju na świecie; — wskazuje na mapie państwa, w których były prowadzone misje wojskowe lub pokojowe ONZ; — potrafi zaproponować sposoby pomocy dla krajów rozwijających się możliwe do zrealizowania przez każdego ucznia; — dokonuje bilansu dobrych i złych skutków globalizacji; — potrafi pozyskać informacje dotyczące problemu uchodźców i imigrantów w Europie; — ocenia, czy imigracja może być zagrożeniem czy szansą dla Polski i innych krajów europejskich; — wyszukuje z różnych źródeł informacje na temat zamachu na World Trade Center; — ocenia skutki prowadzonych współcześnie wojen dla pokoju ogólnoswiatowego; — rozumie, w jaki sposób walka z terroryzmem prowadzi do ograniczenia praw człowieka; — potrafi uzasadnić zależność życia na Ziemi od zachowania równowagi ekologicznej; — wskazuje na mapie wybrane miejsca, gdzie nastąpiła klęska o charakterze ekologicznym; — przygotowuje esej lub prezentację pt. „Ziemia – planeta ludzi”.

Ocena celująca

Uczeń:— opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą;— rozwija własne zainteresowania (np. bierze udział z sukcesami w konkursach); — jest bardzo aktywny na lekcjach;— wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy; — jest żywo zainteresowany tym, co dzieje się w Polsce i na świecie; — angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym, wolontariackim; — umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem; — potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych.